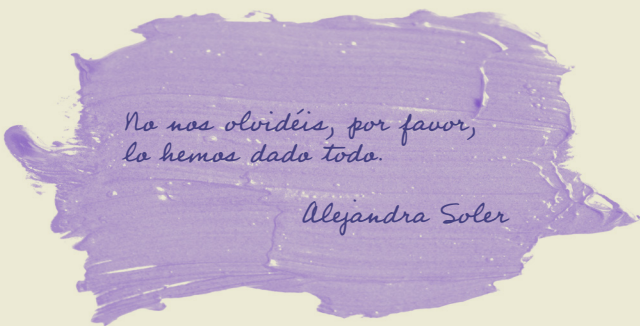

NO LES OBLIDEM

2nes Jornades de
memòria democràtica
de Bellreguard
2022

*No nos olvideis, por favor,
la hemos dado toda.*

Alejandra Soler

Dipòsit legal: V-576-2022

Disseny i maquetació: Estudi Annex. Bellreguard

Imprès a: Gràfiques Ferri, SL. Bellreguard

Edita: Regidoria de Memòria Democràtica. Ajuntament de Bellreguard (La Safor)

**GENERALITAT
VALENCIANA**

**LLEI 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat,
de memòria democràtica i per la convivència
de la Comunitat Valenciana**

Article 36. Dia de record i homenatge a les víctimes de
la guerra civil i la dictadura

- 1.** Es declara el 28 de març de cada any dia de record i homenatge a les víctimes de la guerra civil i la dictadura.
- 2.** Les institucions públiques valencianes impulsaran en aquesta data actes de reconeixement i homenatge amb l'objecte de mantenir la seua memòria i reivindicar els valors democràtics i la lluita del poble valencià per les seues llibertats.

DOCUMENTAL

Sacar a la luz. La memoria de las rapadas.

Una producció d'A2 Audiovisuals

Presentació del documental a càrrec de Gema i Mónica del Rey

Divendres 25 de març, 20 h

Casa de Cultura de Bellreguard

(Entrada gratuïta)

El documental Sacar a la luz reflectix el relat de les memòries de les dones que van ser rapades durant el franquisme i constitueix un procés dignificador i sanador en si mateix.

A través dels testimoniatges de dones represaliades, del dels seus fills i filles criats entre silencis i relats contats a mig fer, dels familiars als quals els ha arribat el llegat de la seua memòria i de persones investigadores obstinades en la tasca de traure a la llum aquests crims, es fa visible un sofriment que ha marcat la vida de diverses generacions.

El tall de cabell, que era la part visible dels càstigs, amagava la humiliació, els menyspreus, les tortures, les violacions... Estes tortures, dissenyades específicament contra les dones, que ací ixen a la llum, van ser silenciades

per ser considerades un càstig menor i per afectar l'honra i a l'honor de les famílies. És per este motiu que estes violències van ser ocultades, tant pels vencedors com pels vençuts.

En el documental es convida a una reflexió sobre la necessitat de conèixer el passat per a dignificar a les víctimes i evitar que estos crims es repetisquen en el futur.

FITXA ARTÍSTICA

Direcció: Gema del Rey Jordà, María Dolores Martín-Consuegra Martín-Fontecha, Mónica del Rey Jordà
Producció: A2 Audiovisuales

Guió: Gema del Rey Jordà, María Dolores Martín-Consuegra Martín-Fontecha, Mónica del Rey Jordà
Duració: 85 minuts

Rosario, dinamitera,
sobre tu mano bonita
celaba la dinamita
sus atributos de fiera.
Nadie al mirarla creyera
que había en su corazón
una desesperación
de cristales, de metralla
ansiosa de una batalla,
sedienta de una explosión.

Era tu mano derecha,
capaz de fundir leones,
la flor de las municiones
y el anhelo de la mecha.
Rosario, buena cosecha,
alta como un campanario,
sembrabas al adversario
de dinamita furiosa
y era tu mano una rosa
enfurecida, Rosario.

Buitrago ha sido testigo
de la condición de rayo
de las hazañas que callo
y de la mano que digo.
Bien conoció el enemigo
la mano de esta doncella,
que hoy no es mano porque
de ella,
que ni un solo dedo agita,
se prendió la dinamita
y la convirtió en estrella!

Rosario, dinamitera,
puedes ser varón y eres
la nata de las mujeres
la espuma de la trinchera.
Digna como una bandera
de triunfos y resplandores,
dinamiteros pastores,
vedla agitando su aliento
y dad las bombas al viento
del alma de los traidores.

Miguel Hernández

Rosario Sánchez Mora, coneguda com la dinamitera, (Villarejo de Salvanés, 21 d'abril de 1919 – Madrid, 17 d'abril de 2008) va ser una miliciana espanyola. Amb 17 anys es va incorporar a les Milícies Obreres del 5é Regiment, combatent a Somosierra per a tindre les tropes del general Mola. Rosario, allunyada de les tasques clàssiques d'auxiliars i infermeres de la dona en la guerra, va ser destinada a la secció de dinamiters, fabricant bombes de mà casolanes. Manipulant dinamita, va perdre una mà en esclatar-li un cartutx, acte cantat per Miguel Hernández en este poema publicat per primera vegada el 25 de febrer de 1937 en À l'assaut (Journal de la XIIe Brigade Internationale).

MUJERES

L libres

*La Revolución ha de comenzar desde
abajo. y desde dentro. Dejad que entre el
aire en la vida familiar, vieja y angosta.
Educad a los niños en libertad y alegría.
La vida será mil veces más hermosa
cuando la mujer sea realmente una mujer
libre.*

TEATRE DE CARRER

Maletes de terra.

Una creació de Visitants – La Medusa

Dissabte 26 de març, 20 h

Carrer de Mariana Pineda (C/ Sant Antoni)

Una creació de
Visitants – La Medusa

MALETES DE TERRA

VISITANTS LA MEDUSA

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

AJUNTAMENT DE SANT ANTONI

AJUNTAMENT DE SANT JOAN DE VILATORRADA

Maletes de terra, Premi de les Arts Escèniques Valencianes 2020 al Millor espectacle d'Arts de carrer, és una peça de teatre físic i moviment que recorre la nostra història.

Cinc dones compartixen el pas per un període històric que va des de la II República a la Guerra d'Espanya i la postguerra mitjançant escenes inspirades en esdeveniments històrics però connectant esta època amb l'actualitat.

En Maletes de terra es dona prioritat a la pell i la veu de les dones. La primera perquè és un dels camps de batalla en qualsevol conflicte i la segona perquè és la que més fàcilment han mantingut callada.

FITXA ARTÍSTICA

Dramatúrgia i direcció: Sònia Alejo

Intèrprets: Mamen Agüera, Inés Gómez, Ana Lacruz, Yasmina Burdeus, Arianne Lagarra, Cotu Peral i Miguel Sweeney.

Col·laboració especial: Amanda Aguilera

Mirada externa: Tomás Ibáñez

Música original: Isabel Latorre

Vestuari: Miguel Carbonell

Audiovisuals: Producciones La Hormiga

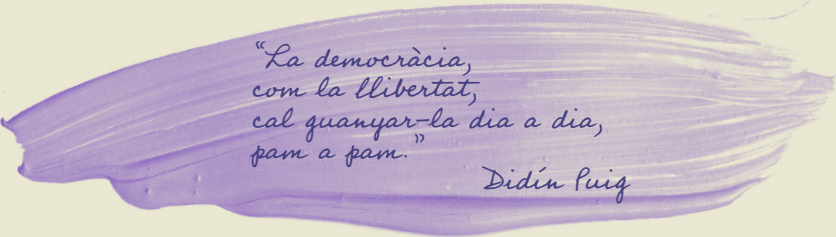
Fotografia: Juan Vicent

Disseny gràfic: Yinsen

Producció: VISITANTS Escènica

Producció executiva: Cotu Peral

Agraïments: La Gotera, Xavier Puchades, Jorge Valle, Juanlu i Marina.

*"La democràcia,
com la llibertat,
cal guanyar-la dia a dia,
pam a pam."*

Didín Puig

XARRADA

Didín Puig Grau i la lluita antifranquista

A càrrec d'Edicions 96

Dilluns 28 de març, 9.30 h

Casa de Cultura de Bellreguard

(Activitat oberta adreçada a l'alumnat de l'IES Joan Fuster de Bellreguard)

Didín Puig Grau, periodista, escriptora i activista cultural, va morir a Benimodo (la Ribera Alta), el 8 de febrer del 2019.

Didín Puig va nèixer a Guadassuar (la Ribera Alta) el 1927. La seua infantesa va estar marcada per l'assassinat del seu pare, vinculat a la cultura i la democràcia, pel franquisme, acusat d'«haver donat suport a la rebel·lió».

Instal·lada a València per estudiar el batxillerat, Didín va trobar resposta a les seues inquietuds culturals en els cursos de valencià que Lo Rat Penat havia començat a impartir l'any 1949. En aquells cursos, Puig va entrar en contacte amb mestres com ara Carles Salvador, Enric Valor i Ferrer i Pastor.

Es va negar a fer el Servei Social Femení, conegut també com «la mili de les dones», una prestació obligatòria de la dictadura per a totes les solteres entre 17 i 35 anys que vullgueren accedir a un treball remunerat, expedir un títol acadèmic o oficial, afiliar-se a qualsevol associació, obtindre el passaport, un

carnet de conduir, etc. Una decisió que li va impedir, tal i com era el seu desig, estudiar dret a la Universitat de València.

Amb 21 anys, se'n va anar a París. Allí va viure el Maig del 1968 i els moviments sindicals, i es va llicenciar en periodisme, una carrera que va estudiar al mateix temps que treballava. En aquest període, es va convertir en una mena de representant a la capital francesa d'Edigsa, l'empresa discogràfica al caliu de la qual va emergir el moviment de la Nova Cançó.

El 1974, va tornar a València i va treballar al Col·legi dels Pares Jesuïtes, on va ser la primera dona a impartir classes de valencià en ple franquisme. En aquest centre, també hi va fomentar l'estima per la història i les tradicions valencianes.

A la dècada dels 80, i sense abandonar el món de la música, la seua carrera professional va fer un gir cap a la televisió, primer com a responsable musical de la delegació valenciana de RTVE, popularment coneguda com Aitana, i, després, a Canal 9.

El seu activisme cultural i cívic la van fer mereixedora de diferents reconeixements i distincions, entre les quals la Distinció de la Generalitat Valenciana al Mèrit Cultural el 2017.

Font: <https://www.nosaltreslaveu.cat/noticia/67320/tal-dia-com-hui-del-2019-va-morir-la-periodista-i-escriptora-didin-puig>

CARTES A OLIVIER. I TU QUÈ FEIES PER A SER ANTIFRANQUISTA?

Didín Puig, Edicions 96, 2021

Quan Didín va entrar en aquella casa de París per cuidar la petita Florència, no podia saber que, molts anys més tard, el fill d'aquella xiqueta, Olivier, li preguntaria què feia ella a l'època per a ser antifranquista. Didín, resolta com era, va començar a enviar-li cartes, des de Benimodo fins a París, on li explicava algunes de les seues vivències que il·lustren la història dels valencians i valencianes de la segona meitat del segle XX. Esdeveniments durs i accions plenes d'esperança que Didín va saber transmetre sense acritud ni orgull, amb un somriure a la boca. Tal com era ella. Ara, podem llegir aquestes cartes delicioses gràcies a la generositat de Florència i a la tasca d'edició d'Empar Bria. A més, unes notes amenes de l'historiador Natxo Escandell ajuden a contextualitzar cada carta.

"Llegas a dudar de si fue verdad o no lo vivido,
porque han sido tantos años de silencio y nadie se
ha preocupado de esta parte de la historia..."

Remedios Montero, Celia, guerrillera de
l'Agrupación Guerrillera de Levante y Aragón

DOCUMENTAL

La presó de les dones. La repressió franquista.

Una producció de Documentart

Presentació i col·loqui amb Matilde Alcaraz i Santi Hernández.

Divendres 1 d'abril, 19.30 h.
Casa de Cultura de Bellreguard
(Entrada gratuïta)

La presó de les dones. La repressió franquista és un documental que posa veu i vida a la memòria de les preses valencianes de Franco i visualitza la repressió de gènere durant la guerra d'Espanya i la dictadura. I ho fa a través del testimoni dels fills i filles de tres preses que, de menuts, compartiren entre reixes, amb les seues mares, aquells dies d'infern i ignomínia. Recorden experiències mai no oblidades, però que durant huitanta anys han mantingut en silenci. Experiències que ens remetien a una història de dolor, de tristesa i de por com la que van viure les seues mares, Àgueda Campos Barrachina, Julia Martín de la Fuente i Francisca Sanchis, les tres preses protagonistes d'este documental. Produït i realitzat per la productora audiovisual Documentart SL, ha comptat amb la col·laboració de l'Aula d'Història i de Memòria Democràtica de la Universitat de València. Este treball audiovisual ha aconseguit construir un diàleg entre memòria i història en el qual es combinen les imatges i els

documents amb el record i els testimonis dels fills d'estes dones tancades a la presó Provincial de València i al Convent de Santa Clara. Són ells el gran valor d'este documental. Testimonis colpidors com el de Vicente Muñoz, el fill d'Àgueda Campos, que va faltar durant el procés de producció de La presó de les dones. Ara els seus records immortals han convertit esta història en un llegat vital. Les altres dos veus que protagonitzen el relat són les de Julia Gómez Martín, filla de la militant comunista i secretària de la Pasionaria, Julia Martín de la Fuente, i Palmira Calvo, filla de la mestra republicana Francisca Sanchis.

El documental també mostra com estes tres republicanes foren víctimes innocents de traïcions i les empresonaren per pensar diferent, per ser dones i roges, perquè cap d'elles havia comés cap delictes. Per a contextualitzar el moment històric que s'aborda, els primers anys del franquisme, i aprofundir en una repressió que va assolir característiques específiques de gènere, s'ha comptat amb la col·laboració de les professores de la Universitat de València Ana Aguado, Vicenta Verdugo i Mélanie Ibañez.

Amb totes estes veus, La presó de les dones recupera històries de vida anònimes per les quals la Història en majúscules ha passat sempre de puntetes i construeix un mosaic de records bastit d'emocions que té un gran valor històric i sentimental.

FITXA ARTÍSTICA

Direcció: Matilde Alcaraz i Santi Hernández

Producció: Documentart

Guió: Matilde Alcaraz i Santi Hernández

Duració: 26 minuts

CONFERÈNCIA

**La comandant Encarnación Hernández Luna,
per la república i la classe obrera**

A càrrec de Maria Conca i Josep Guia, Universitat de València

Dissabte 2 d'abril, 20 h
Casa de Cultura de Bellreguard
Entrada gratuïta

Membre d'una família obrera de Beneixama (l'Alcoià), els homes llauradors i les dones cosidores, tots d'esquerres, Encarna Hernández Luna (1914-2004) era una dona forta, instruïda i lluitadora. Ja va destacar abans de la guerra del 1936-1939 com a sindicalista i membre del Partit Comunista, a Madrid, on vivia i treballava en la secció tèxtil dels Almacenes Rodríguez de Gran Vía.

Segons que explicava l'investigador i arqueòleg Luis Antonio Ruiz Casero a Público, Luna “és una de les poques dones que sobreviuen a la militarització de les milícies republicanes. Tenim documentats els casos de 50 d'elles i, d'entre totes, és la que ocupa el lloc de més responsabilitat i duresa. La seua sola presència al comandament d'una companyia de metralladores trenca el mite que les dones no estaven capacitades per a combatre en un conflicte tan dur com va ser la Guerra Civil. Va estar en la unitat de xoc per excel·lència de l'Exèrcit republicà, com va ser la Divisió Líster, i hi ha molts testimoniatges que parlen de la seua capacitat tècnica i la seua duresa.”*

En la conferència, Maria Conca i Josep Guia donaran notícia, amb imatges i documents, de la vida familiar i política, així com de la trajectòria de combat en defensa de la República i contra el feixisme de la comandant Luna.

* <https://www.publico.es/politica/encarnacion-luna-capitana-ejercito-republicano-ametrallo-fascistas.html>

*“He acusado las injusticias
porque no quiera que
mi silencio las absuelva”*

Clara Campoamor

DIA LOCAL DE LA MEMÒRIA

Dilluns 15 d'agost.

RECORD

Diumenge 4 de setembre,
record a les persones que lluitaren
en defensa de la llibertat.
Cementeri municipal de Bellreguard

Un día que tenga tiempo
as contaré la aventura de mi infancia
con el lobo Franco.

Ya era una caperucita roja en zona roja.
El lobo Franco se enteró que en mi cestita
no llevaba solomillo y queso para mi abuelita
y al ver que llevaba libros y poesía,
mandó su jauría
y me detuvo en la Gran Vía.

Los criados del lobo
me metieron en prisión,
me mordisquearon a gusto,
por poca me muero del susto.

En el bosque de cemento
pasé un miedo atroz.
Ya era una caperucita roja
y "el Franco" un lobo feroz.

Gloria Fuertes

COMPARECENCIA.- En Gandia a tres de Abril de mil novecientos treinta y nueve. Ante S.S. el Sr. Juez Militar de este Partido [...] comparece Doña [...], mayor de edad, de profesión labores, vecina de Bellreguart, la que después de juramentada en legal forma DICE:

Que formula denuncia contra [dona] , por el hecho siguiente:

Ser la denunciada simpatizante con los desmanes cometidos por el Comité Ejecutivo de Bellreguart y haber proferido frases de que no debía quedar ningún fascista y el día 28 de Marzo último dijo que Dios era un borde por haber permitido el triunfo de Franco.

La denunciada era absolta en sentència del consell de guerra de 18 d'agost de 1939 i posada en llibertat el 21 de setembre, la qual absolució no deslliuraria la denunciada de l'inici, el gener de 1940, del consegüent expedient de "responsabilitats polítiques".

Sumarísimo de urgencia núm. _____

Nombre del informado [dona]

Filiación política o sindical antes del 18 de julio de 1936 ninguna

Idem con posterioridad a la fecha indicada antifascista

Cargos desempeñados durante el período revolucionario y fecha en que los ejerció ninguno

¿Hizo propaganda revolucionario en mitines)? no

¿Exaltó en sus conversaciones públicas la causa roja? Mucho

¿Insultaba a nuestro Ejército nacional o a sus Generales? Sí

Personas que por su intervención fueron asesinadas (háganse constar los nombres y domicilios de las víctimas, expresando si el informado actuó como autor material o como inductor) se desconoce

Bienes que fueron requisados o confiscados por el informado, con expresión de las circunstancias que concurrieron en el hecho ninguno pero gustoso de todo

(Firma y Sello)

Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.

JEFATURA LOCAL BELLREGUARD

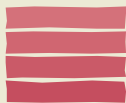
Valencia

Sr. Juez Militar _____ de la Auditoría de Guerra del Ejército de Ocupación _____

En memòria de les represaliades

Isabel Borràs Ibàñez
Sara (Marina) Llinares Fuster
Consuelo Marco Gregori
Rosa Muñoz Garcia
Vicenta Seguí Garcia

i de totes les bellreguardines silenciades

*2nes Jornades de
memòria democràtica
de Bellreguard
2022*

AJUNTAMENT
DE BELLREGUARD
MEMÒRIA DEMOCRÀTICA

ESCOLA DEMOCRÀTICA
Vicenta Seguí

AJUNTAMENT
DE BELLREGUARD

JOAN FUSTER
I DE BELLREGUARD

ASSOCIACIÓ
REPUBLICANA
DE LA SAFOR

DOCUMENTART

A2Audiovisuals

GENERALITAT
VALENCIANA

INSTITUT
VALENCIÀ
DE CULTURA

circuit cultural
valencià

